

2. Mar. 1845

FACTS

Date:

2. Mar. 1845

Page number:

Dagbog D, side 12-15

TRANSCRIPTION

Søndagen 2 Martz 45.

Antikt Maleri. Pompeijisk Decoration og dens Anvendelse hos os.

Et herligt Brev jeg modtog igaar fra Moder¹ og Theodor,² og hvori ogsaa Onkel Bonnevie³ havde skrevet nogle Ord, lokkede Taarer i mine Øine. De gode Mennesker forstaae, at jeg ikke har det rigtig godt, men at forbedre min Stilling er ikke i deres Magt. Hvad gemmer dette Aar i sit Skjul for mig? denne Maaned vil maaskee vise mig Begyndelsen til Meget. – Høyen⁴ holdt igaar i Academiet et deiligt Foredrag over Polygnots Arbejder, som han har talt om i flere Timer; men igaar gjorde han Uddrag af Pausanias's Beskrivelser, det eneste, der er levnet os af denne berømte Kunstners Arbejder, og fortolkede dem med saamegen Rimelighed, støttende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at han ganske henrev mig til den Mening, han har: at nemlig det gamle Grækenland havde en udviklet Malerkunst paa samme Tid, Billedhuggerkunsten der skjød saa deilig en Blomst, som intet andet Sted senere. •13• Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skygge og Lys, malerisk Opfatning som vi have. Derhen viser ogsaa de smukke Billeder i Pompeji fra en Tid, da Plinius beklager Malerkunstens dybe Forfald. Det glædede mig at høre Høyen med sin Kraft og Skarpsindighed at komme saa let og naturligt til dette glædelige Resultat; hvor langt anderledes end Riepenhausens Restauration. – Forøvrigt, denne Plinius's Skildring af Malerkunstens Forfald paa hans Tid var Vand paa min Mølle. Jeg har nemlig aldrig ubetinget kunnet gaa ind paa den pompeiske Decorationsmaade i alle Deele. Som jeg kjender til de Ting, da interesserer Hovedbillederne midt paa Væggene mig bestandig ganske overordentligt; men i Arabesker og perspectiviske Gjennembrud af Væggene finder jeg en saa uhyre Vilkaarlighed, at end ikke de yndige og tit aldeles henrivende Enkeltheder kan forsone mig med det Hele. Denne Hage, der for mig altid er ved disse Ting, vilde jeg nu gjerne søge Grunden til i den Omstændighed: at disse herlige Levninger dog kun ere Levninger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke, hvad, om vi havde haft dem fra Toppunktet! Dog, jeg vil ingen Mening have om de Ting, før jeg har seet dem selv; men maa alligevel tilstaae: at jeg seer stedse lidt skjævt til en Anvendelse af disse Sager i Nutiden, naar den indskrænker sig til en blot Copieren. Jeg troede paa Muligheden af at kunne benytte de Gamles Lethed, Ziirlighed, Sands for Farver o s v uden at tage med, hvad jeg kun kan see som Mangler. Saaledes i Musæet,⁵ – jeg kan ikke nægte at det støder mig at see i Hilkers Værelse, ovenover de lette [gule] perspectiviske [overstreget: Gje] Opstalter, som jeg dog maa indrømme megen Finesse, ovenover dem at see det tunge, [overstreget: uhyre s] i Modsætning til de let opløbende Bygninger uhyre store, baae [dvs. blå?] Drapperi hænge meningsløst derover. Og jeg erindrer ogsaa, at jeg engang paa et beskedent Spørgsmaal i den Anledning, af Bindesbølle⁶ og Hilker,⁷ som

jeg just traf der, fik kun det Svar: her gjælder det just at slaee al Fornuft ihjæl, jo galere, jo bedre. Dette Svar var maaskee rigtigt, men i hvert Tilfælde yderst uheldigt anbragt [overstreget: paa] |til| een, der spørger for at lære, naar det gives saa kort og uden al videre Forklaring. Mig støder denne Mangel af Fornuft, naar jeg seer i det andet Værelse, Hilker har malet, de Paafugle der sidde, ved deres Former stivnede •14• til et Ornament, men ved Farven naturlige Paafugle, saa temmelig. Det støder mit Øie i høi Grad, og jeg synes netop ved den Mangel paa Fornuft, som denne Anvendelse for mine Øine lider af. Thi det vilde glæde mig at see de deilige Fugle malet hen i livlige Stillinger, stedse varierede, eller ogsaa maaskee med conventionelle Farver som et blot Ornament, men denne Blanding – nei! den fordærver mig næsten Indtrykket af de deiligt sammenstemmede Farver, som dette Loft ellers har. Købke har medbragt Copier af to Paafugle,⁸ som, skjøndt med Hensyn paa Farve ere langt mere vilkaarligt [overstreget: benyttede] behandlede, dog have dette yndige Fugleliv, det er Fuglehals, Fuglefjed, Fuglefjær – og alt, dog uden at være det, thi Farverne er jo heelt forandrede; men den Slags Ting kan jeg heller aldrig see mig mæt paa i de pompejiske Sager. Det er dog kjedeligt stedse at skulle være Dreng med Hensyn paa sligt, fordi man ikke har seet nok; o maatte jeg komme bort, og maatte jeg underveis aldrig glemme: at hver Smule, jeg kan samle af Erfaringer kan jeg høilig [overstreget: Behaf] behøv[e], naar jeg atter kommer hjem, om ellers min Stemme skal nogensinde faa Vægt – om ikke Høyen, der fraaader Reisen, skal triumfere. –

senere samme Dag.

Forfængelighed.

Og om jeg nu kom bort, og aldrig vendte meer tilbage. Om en Feber bortrev mig, om jeg i Bjergene styrtede ned og blev fundet som en fremmed, Ingen kjendte. Da gjaldt det om Nogen vilde savne mig, om jeg havde gjort mig fortjent til at mindes. Mine efterladte Sager, hvem skulde eie dem? det er ikke meget, men een Ting er der dog, som jeg kunde ønske var værdig til at opbevares i en offentlig Samling, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de mindre Tegnebøger; dem ønskede jeg maatte blive sammen, de ville give et tro Billede af min hele Virksomhed fra mine unge Aar og gennem de svage Perioder; phantastiske Drømmebilleder er der ogsaa iblandt, skjøndt det meste af den Slags har jeg givet Andre. Mine Venner og Slægtninge som kunde ønske Erindringen om mig skulde have Aftryk af alle de Raderinger jeg har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, saafremt de kunde optages i en eller anden offentlig Samling. Mine Bøger og Haandtegninger [af andre] kunde ogsaa deles, samt mine malede Studier, men dog skulde min Broder Honoratus⁹ have Broderparten. Lorenz Frølich •15• Skovgaard¹⁰, Brandis¹¹, Georg Steenberg, [overstreget: og] Thorald Læssøe og Adolf Jerichau¹², som ere de Mennesker jeg til forskjellige

Tider har staaet i inderligst Forhold til, skulde Alle have af mine Arbeider; men foruden dem er der mange som jeg holdt af, flere end at [overstreget: jeg] de hver kunde faae et Studie, de skulde have Raderinger, men min gamle Moder¹³ det Billede fra Issefjorden¹⁴, som jeg havde skjænket til Thorvaldsens Musæum, men som er forblevet uden Bestemmelse, da den hele Plan strandede, Gud veed hvorpaa! Dog, det jeg har at raade over er for lidet til at det er værdt at dele, og derfor er det Eneste, som det vilde gjøre mig ondt at tænke adsplittet: mine Tegninger. Men ved disse Tanker falder det mig ind, at det var morsomt engang at forfatte en Liste over alle de Mennesker, man holdt Noget af, thi over alle mine Bekjendtere vilde være mig ligesaa kjedsommeligt som umuligt. Jeg kunde dele den efter Kjøen og Alder, og vilde da vise sig, at de fleste femenina blot kom paa Listen fordi jeg holdt af at see paa dem, mere Kjendskab vandt jeg aldrig til dette mysterieuse Slags Væsener. Det skal jeg engang gjøre, eller engang begynde paa, thi det maa gjøres lidt efter lidt, eftersom man husker paa dem, der tidligt var os kjære, men senere halvforglemte indtil vi opdage deres venlige Skikkelser i vor Hukommelses dunkle, afsides Kroge, hvor de kanskee sidde bedre og fastere end mangan Een, der kan være sporløst forsvunden, naar vi som Gamle glemme de modne Aar, men beholde Barndomsindtrykkene. Dersom jeg engang driver det til noget i Kunsten, da skal jeg ogsaa skrive mit hele Levned op, det vil dog indeholde en alvorlig Advarsel, dersom det vil blive mig muligt deri at gjengive den Tomhed som opfyldte, eller rettere, som lod flere Aar af mit Liv aldeles uopfyldte. – Men for at beskrive mit Liv ordentligt, vilde jeg dog forfatte en slig Liste først over de Mennesker, hvis Omgang har havt nogen Indflydelse paa mig. – Jeg gad vidst, om Andre ogsaa har saadanne latterligt forfængelige Griller som disse, hvortil jeg dog maa bemærke, at jeg uden Smerte skulde kunne udrive saadanne Ideer som den om Levnetsbeskrivelsen, men virkelig for Alvor mener og tit har nævnt: at mine Tegninger kunde mulig fortjent en saadan Ære, som den her antydede. Jeg har tit tænkt derpaa, men er det at vurdere mig selv for høit, saa er jeg kommen dertil ved at roses over Fortjeneste for disse Ting; med Malerierne er det noget heelt andet.

¹ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

² Lundbyes yngste storebror, Theodor L. Lundbye (1816-1907).

³ Lundbyes morbror, Honoratus Bonnevie (1795-1873), sognepræst i Vallekilde.

⁴ Kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁵ Thorvaldsens Museum var på dette tidspunkt ved at blive udsmykket indvendigt af bl.a. Georg Chr. Hilker og Christen Købke. Lundbye har haft adgang til at studere udsmykningerne undervejs i arbejdet.

⁶ Arkitekt M.G. Bindesbøll (1800-1856).

⁷ Dekorationsmaler Georg Chr. Hilker (1807-1875).

⁸ Christen Købkes to kopier efter påfugle i pompejanske vægmalerier findes i privateje (Mario Krohn: Maleren Christen Købkes Arbejder, København 1915, nr. 205-206).

⁹ Lundbyes mellemste lillebror, Honoratus R. Lundbye (1821-1888).

¹⁰ Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

¹¹ Dietrich Brandis (1821-1849).

¹² Billedhuggeren Jens Adolf Jerichau (1816-1883).

¹³ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

¹⁴ Bjørnehovedet og Hvideklint ved Isefjorden, privateje (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 67).

Minne Brev! Du som for maade omst Tilbud, tænker Du paa, at du, du
stidte tilbage, kunde gaaene et langt Liv levet dig paa Klenodier,
i dit Smil seet den Salgands, som forsedes selv Armand, og som
lethet frem de deligt Plaster af den samme Fortind, den nu
kun haue Tidelen. Tænker Du paa, at mine kedst Billeder staa
i smaae Bøger eller kunne aldrig frem, men de, der stilles ud
for Enhver, der forprænte og sigelige. Tænker Du paa, at det kunde
have seet om seet, at du haue i din Magt, at jjerne mig til
en dygtig Kunstner, og skulde blevet det, kun for at glæde dig. -
Eller - fortæller et Klenodier dit smukke Ansigt, hængsling
din Tanke seer du ved haue, der tegner se mangt et Billede ved
dine Fandenes anden Bord, kun for at se dig glad? Margrethe!
Hvad ved, Hvad ved, Hvad ved, men gaae det altid efter Fortjente
de i denne Verden. Se gød du haue, til hvem du hængsling dig, ma
seer helv end H, men gød du dig altid maatte finde Plads til et lille
Minde om den stakkels Maler, der haue hængt Verden eller sig selv.

Antik Maleri. Pompejisk Decoration af
rom Antikaler fra ca.

Lindgren & Martz 45

Et heelt Brev H madet igaar fra Maden og Theatret, og haue ogsaa On-
kel Berners haue skrevet nogle Ord, lkkede Tæne i mine Fier. De
gode Mennesker forstaae, at H ikke har det rigtig godt, men at forbe-
min Stilling er ikke i deres Magt. Haad gaaer lidt Aar i dit Hjel for
mig? denne Maaned vil maaskee sine mig Begyndelsen til Majet.

Klejn har i gaar i Akademiet et deligt Foredrag over Polygots
Arbejder, som har haalt om i flere Timer, men i gaar gjordes haue
Uddrag af Pausanias's Beskrivelser, det mest, der er levet os af denne
berømte Kunstners Arbejder, og fortæller den med saamegen Kunstighed,
stettende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at haue
gaaet henne mig til sin Mening, haue haue: at nemlig det gamle
Grækenland haue en udviklet Malerkunst paa samme Tid. Billedning
gjennem den skjed seer delig en Placet, som intet andet Sted seene.

13.
Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skjæppe og Lys, malerisk
Beskrivelse som vi have. Derhen vilde ogsaa de samvittige Billeder: Pompeji
fra en Tid, der Plinius betragter Malerkunstens dygtig Forfald. Det glæder
mig at have Mogens med sin Kraft og Hæderlighed at komme saa let og
naturligt til dette glædelige Forintat; hvor langt underledes, end Pæper-
hausens Restauration. — Forøvrigt, denne Plinius's Beskrivelse af
Malerkunstens Forfald paa hans Tid, har Vand paa min Malle. J.
har nemlig allerede i Betragtning af Kunstet gaa ind paa den perspektiviske
Decorations maade: alle Dele. Som j. kjender til de Ting, der enten
være eller bilde sig, maa paa Nærværelse mig bestandig ganske
overvældende; men i Grænsen og perspektiviske Gjennemtræng af
Nærværelse finder j. en saa indbyrdes Billedlighed, at end ikke de gjældende
og det afledes hinsides Enhedtheder kan forenes mig med det
fulde. Denne Måde, der for mig altid er ud af den Ting, vilde j. sin
gjæve seje Grundten til: den Omstændighed: at disse herlige Leeminger
dog kan se Leeminger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke,
haad, om vi haade haad dem fra Tappindtet! Jeg, j. vil ingen Mening
have om de Ting, for j. har set dem selv, men maa alligevel tilstå: at
j. selv stadig lidt skæper til en Anvendelse af sine Tager i Nærværelse,
naar den indskrænker sig til en blot Skjæppe. J. træder paa Måden
uden af at kunne benytte de Gamles Lethed, j. Hæderlighed, Læse for
Tænk og så inden at tage med, haad j. kan kan se som Manglen.
Læder: Minder, — j. har ikke magt at det stude mig at se i
Billedet. Men, ovenover de lette perspektiviske ~~gule~~ Opstalter, som
j. dog maa indvinde megen Finesse, ovenover dem at se det tunge,
indbyrdes i Måderbetning til de let oplukende Begynderen indbyrdes store
baare Drapperi hænge meningsløst derover. Og j. erindrer ogsaa, at
j. engang paa et bestemt Øjningsmaal: den Anledning, af Bredes
dette j. Måden, som j. just traf der, fik bin det Lære: her blev gældende
det just at lære al Fornuft i Hæder, jo gælder jo her. Dette Lære var maa-
ske rigtigt, men i haad Tilfælde gælder indbyrdes anbragt fra en, der
opgaves for at lære, naar det gælder saa kort og inden at videre Fortælling.
Mig stude denne Mangel af Fornuft, naar j. ser i det andet Billede
Måden har malet, de Paefingh der stude, ud over Formens stunde

24
til et Ornament, men end Farven naturlige Paafald, saa temmelig.
Det stodes imidlertid i det Fæd, og p. siges netop ved den Mangel paa
Færdighed, som denne Billedet for mig sine sider af. Thi det er
s. glædet mig at see de dirlige Ting malet hen: Lige, Lillie,
ger, steds varierede, eller gaa maaker med conventionelle Far-
ver som et blot Ornament, men denne Blanding - nei! den forder-
ser mig næsten Indtryk af de dirlige sammenstemmede Farver,
som dette Løft ellers har. Skikke har medbragt Copier af to Paafald,
som, skjønt med Mangel paa Farve, end langt mere vilkaarligt
beholdes, dog haar det i det yndige Fugleliv, det er Fuglehal,
Fugleffed, Fugleffier - og alt, dog inden at være det, thi Farven er
j. det helt forandret, men den Slags Ting har p. heller aldrig se mig
med paa i de franskejske Sager. Det er dog kjærligt steds at skulle
være Drog med Mangel paa Løft, fordi man ikke har set nok; o vent
to p. komme her, og maatte p. undersøge aldrig glømt: at hver
Smule p. kan samle af Erfaringer har p. kjærlig Bortaf betrag, naar
p. efter kommer hjem, om ellers min Stemme skal nagesinde paa
Vagt - om ikke Møgen, der franskejske Næsen, skal triumfere -
Løftelighed.
Nu er samme Dag.
Og om p. er her, og aldrig ventte mere tilbage. Om en Færd betrag mig,
om p. i Bjergene stødte ned og blev fundet som en fremmed, ingen kjænte.
Da gjælt det om Nager vilde sære mig, om p. havde gjort mig fortjant til at
minde. Mine efterladte Sager, hvem skulde de som? Det er ikke meget, men een
Ting er der dog, som p. kunde ønske saa værdig til at opbevares i en offentlig
Samling, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de
mindre Tegninger; den ønskede p. maatte blive sammen, de vilde give et
Billede af min hele Virksomhed paa mine unge Aar og gjenne de
sære Perioder; phantastiske Drømmebilleder og de ogsaa i blødt, skjønt
det meste af den Slags har p. givet Vedne. Mine Drenge og Høftninger
som kunde ønske Linderinger om mig skulde have Aftryk af alle de
Tegninger p. har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, iafrent
p. kunde optages i en eller anden offentlig Samling. Mine Bøger og
Maletegninger kunde ogsaa deles, samt mine maalede Studier, men
dog skulde min Brøder Memoratus have Boudoirparten. Lov mig Færdig

Hørgaard, Brandis, Georg Steenberg, og Thorvald Læssøe og Adolf Jensen,
 som var de Mennesker, som det forstjellige Tidspunkt har stået i indersigtigt Forhold
 til, skulde alle have af mine Ansættelse, men forinden der var den mange
 som jeg kaldte af, flere end at de kunne komme fra et Studio, de skulde
 have Naderinger, men min gamle Moder det Billede fra Søfjorden,
 som jeg havde skjenket til Thorvaldsens Museum, men som var forblevet
 ved siden af Bistummet, da den hule Plac strandede, Gud ved hvorfor!
 Jeg, det jeg har at sige over, var for lidt tid at det var værdt at sige, og
 derfor var det første, som det vilde gøre mig andet at tænke af plottet.
 mine Tegninger. Men ved disse Tanker faldt det mig ind, at det var
 megen som engang at forsøge en liste over alle de Mennesker, man
 kaldte sig af, thi over alle mine Begjærter vilde være mig lig-
 saa skjønsmuligt som rimeligt. Jeg kunde ikke den efter Hørg
 og Alder, og vilde da sige sig, at de fleste fremmede blot kom
 fra Høsten fort. jeg kaldte af at se på dem, men en Høstskab vandt
 jeg aldrig til dette mysterieuse Hags Værker. Det skal jeg engang gøre,
 eller engang begynde på, thi det maa gøres lidt efter lidt, efter som
 man tænker på dem, der tidligt var en Høst, men senere halvfjer-
 glemte indtil vi opdager deres værdige Skikkelser: en blødsindret
 Brille, opåder Høst, hvor de havde sidde her og faste end man-
 gen En, der kan være spækket forvundet, naar vi som gamle
 glemme de gamle Aar, men beholder Barndoms indtrykke.
 Derom jeg engang sige det til noget i Kunst, da skal jeg ogsaa skrive
 mit hele Livet op, det vil jeg indskrive en stærk Advarsel, derom
 det vil blive mig muligt den at gjeninde den Fortid som afsløtte,
 eller senere, som lad flere Aar af mit Liv alene afsløtte. Men for
 at hævne mit Liv ordentligt, vilde jeg dog forsøge en stor liste først over
 de Mennesker, hvis Omgang har haft nogen Indflydelse på mig.
 Jeg gader det, om Anders og jeg har saadanne latterligt forfængelige Giller
 som disse, hvorat jeg dog maa bemærke, at jeg inden Turene Måske kunne
 indvise saadanne Steder som den ene Levnets beskrivelse, men enkeltvis for
 Alene mener og tit har ment: at mine Tegninger kunde virkelig
 fortælle en saadan Tale, som den her antydede. Jeg har tit tænkt derpå,
 men en det at erindre mig selv for højt, saa er jeg kommen dertil ved at
 rase over Fortjeneste for disse Ting, med Maleriene er det noget helt andet.